

The Tradition of Paying Homage to Kudpeng Guardian Spirit in Phon Thong District, Roi Et Province: A Functional Approach Analysis

Khanitta Jitchinakul

<http://eprints.utcc.ac.th/id/eprint/262>

บทนำ

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์และได้มีการสร้างสมสืบทอดและปฏิบัติต่อ ๆ กันมา จนกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของสังคมซึ่งจะมีทั้งความคิด ความเชื่อ และวิถีปฏิบัติ ดังนั้นการศึกษาวัฒนธรรมจึงเป็นการศึกษาถึงวิถีชีวิตของมนุษย์นั่นเอง และในแต่ละวัฒนธรรมจะมี “ประเพณี” เป็นส่วนหนึ่ง ที่วัฒนธรรมได้กำหนดสร้างขึ้นและมีการสืบทอดต่อกันมาจนเป็นแบบแผนของชีวิต การศึกษาประเพณีจึงสามารถทำให้ทราบถึงวิถีชีวิตของคนในสังคมได้อีกทางหนึ่ง

อย่างไรก็ตามประเพณีที่มีอยู่ในสังคมทุกสังคม ย่อมมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของสภาพสังคมนั้น หรือแม้แต่ในสังคมเดียวกันก็อาจมีประเพณีที่แตกต่างกันหรือคล้ายกันได้ ดังที่ สุพัตรา สุภาพ (2525: 150) ได้กล่าวถึงประเพณีในแต่ละสังคม สรุปได้ว่าประเพณีมีอยู่ในทุกชาติทุกภาษา แต่อาจจะมีลักษณะที่แตกต่างกันไปแล้วแต่ลักษณะหรือสภาพของแต่ละท้องถิ่น

จากแนวคิดดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ประเพณีเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับสังคมทุกสังคมโดยจะแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของสังคม ตลอดจนมีส่วนช่วยทำให้คนในสังคมเดียวกันอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

ผู้วิจัยได้ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของประเพณีท้องถิ่นทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ล้วนแล้วแต่แสดงออกถึงเอกลักษณ์และวิถีทางการดำเนินชีวิต ตลอดจนภูมิปัญญาที่มีอยู่ในแต่ละประเพณี ดังเช่นประเพณีการไหว้เจ้าปู่กุศเป้ง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาเพราะเห็นว่าเป็นประเพณีท้องถิ่นที่ได้รับการสืบทอดมาช้านานที่จะแสดงให้เห็นถึงหน้าที่ของประเพณีที่มีต่อสังคม ดังที่บรรพต วีระสัย (2524: 288) กล่าวว่า “สิ่งที่มนุษย์ยึดถือหรือใช้หรือปฏิบัติอยู่เป็นสิ่งที่ทำหน้าที่หรือมีประโยชน์ สิ่งใดที่ไม่มีประโยชน์หรือไม่มีหน้าที่มักจะสูญหายหรือถูกเลิกใช้”

นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่า ประเพณีการไหว้เจ้าปู่กุศเป้ง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นประเพณีที่เกิดจากความเชื่อ ความศรัทธาของคนในท้องถิ่นและท้องถิ่นใกล้เคียงที่มีต่อเจ้าปู่กุศเป้ง ทำให้ทุกคนร่วมกันจัดพิธีการไหว้เจ้าปู่กุศเป้งมาอย่างต่อเนื่อง และสืบทอดมาช้านานจนกลายเป็นประเพณีท้องถิ่นประจำปีของจังหวัดร้อยเอ็ด ด้วยเหตุนี้เองผู้วิจัยจึงได้ศึกษาความเชื่อของชาวโพนทองที่มีต่อประเพณีนี้อีกประการหนึ่ง ซึ่งถือว่าเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมประเพณีท้องถิ่นของชาวอำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ดให้คงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมดำรงอยู่สืบไป

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ 2 ประการ คือ เพื่อวิเคราะห์หน้าที่ของประเพณีการไหว้เจ้าปู่กุศเป้ง และเพื่อศึกษาความเชื่อของชาวอำเภอโพนทองที่มีต่อประเพณีการไหว้เจ้าปู่กุศเป้ง โดยกำหนดศึกษาข้อมูลที่ หมู่บ้านเกษตร หมู่ 11 ตำบลเวียง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

ทั้งนี้เป็นการศึกษาข้อมูลภาคสนามที่ผู้วิจัยศึกษาด้วย วิธีการทางคติชนวิทยาว่าด้วยวิธีการวิจัยวัฒนธรรมพื้นบ้านเชิงธรรมชาตินิยม (Naturalistic Research) ที่กล่าวว่า การที่จะทราบปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรม ผู้ศึกษาจะต้องเข้าไปรู้จักคลุกคลีกับมนุษย์ กับสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นและการเข้าไปรู้จักคลุกคลีนั้นจะต้องกระทำอย่างมีระเบียบ มีขั้นตอนในการบันทึกเสียง ภาพ และการจดบันทึกสิ่งอื่น ๆ ที่บันทึกไม่ได้ด้วยภาพและเสียง การตีความข้อมูลจะกระทำอย่างมีเหตุผล มีหลักการเพื่อจะได้ข้อมูลที่แท้จริง (ประจักษ์ สายแสง 2527: 61-62) และข้อมูลที่นำเสนอจะต้องเป็นข้อมูลที่วิทยาการยินดีให้เปิดเผย โดยวิทยาการที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลนั้น จะต้องมีความสัมพันธ์ดังนี้

1. เป็นผู้ประกอบพิธีหรือผู้เข้าร่วมพิธีการไหว้เจ้าปู่กุศเป้ง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นประจำทุกปี
2. มีความรู้ ความเข้าใจอย่างแท้จริงเกี่ยวกับประเพณีการไหว้เจ้าปู่กุศเป้ง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด มีความเชื่อในประเพณีดังกล่าว
3. มีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบัน

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาโดยรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติและความเชื่อในประเพณีการไหว้เจ้าปู่กุศเป้ง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด สัมภาษณ์วิทยากรตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ และเมื่อถึงวันประกอบพิธีกรรมมีการบันทึกเสียง บันทึกภาพ ตลอดจนทั้งจดบันทึกข้อมูลที่สังเกตได้

จากนั้นนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์เชิงหน้าที่นิยม (Functional Approach) และวิเคราะห์ความเชื่อของชาวอำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีต่อประเพณีการไหว้เจ้าปู่กุศเป้ง

คำว่า หน้าที่นิยม ในที่นี้ หมายถึง แนวทางการวิเคราะห์ประเพณีการไหว้เจ้าปู่กุศเป้งว่ามีหน้าที่อย่างไรต่อสังคมของชาวอำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยคำนึงถึงแนวความคิดที่ว่า สิ่งที่มีมนุษย์ยึดถือหรือใช้หรือปฏิบัติอยู่เป็นสิ่งที่มีความหมายหรือมีประโยชน์ สิ่งใดที่ไม่มีประโยชน์หรือไม่มีหน้าที่มักจะสูญหายหรือถูกเลิกใช้ (บรรพต วีระชัย 2524: 288)

ส่วนคำว่า ความเชื่อ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกทางด้านความคิด ความรู้สึก และการยึดถือปฏิบัติของชาวอำเภอโพนทอง ที่มีต่อประเพณีการไหว้เจ้าปู่กุศเป้ง

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ประเพณีเป็นเรื่องที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่องมาช้านานและเป็นแบบอย่างให้คนในสังคมได้ประพฤติปฏิบัติต่อกันมา ซึ่งประเพณีของไทยก็จะมีลักษณะดังกล่าวเช่นกัน นอกจากนี้ประเพณีไทยมักจะมีพิธีกรรมประกอบด้วยเสมอ ทั้งนี้เพราะพิธีกรรมจัดเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่คนในสังคมได้สร้างขึ้นเพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงทางจิตใจ ซึ่งเมื่อประกอบพิธีกรรมแล้วย่อมสร้างความเป็นสิริมงคล ดังนั้นลักษณะของพิธีกรรมจึงมีอยู่ 2 ลักษณะคือ ลักษณะที่เน้นเรื่องของจิตใจและลักษณะที่เน้นเรื่องสัญลักษณ์ (กิ่งแก้ว อุตถากร 2520: 96) เช่นเดียวกับวิชาภรณ์ แสงมณี (2525:1) กล่าวถึงลักษณะของพิธีกรรมว่า พิธีกรรมเป็นงานที่จัดขึ้นเพื่อความขลังอันเป็นการแสดงออกถึงความศักดิ์สิทธิ์ และเป็นเรื่องเฉพาะกลุ่มของบุคคลที่เกี่ยวข้องเชื่อถือเท่านั้น ซึ่งการประกอบพิธีกรรมมักจะระบุชื่อพิธีกรรมนั้น ๆ โดยพิธีกรรมจะมีบทบาทในการสร้างความศรัทธา ความเชื่อมั่น ความรู้สึกร่วมกัน ก่อให้เกิดความเคร่งขรึม ความขลัง ตลอดจนความปลื้ม ปิติยินดี

พิธีกรรมจะมีความสัมพันธ์กับความเชื่อของคนในสังคมเพราะความเชื่อเป็นพื้นฐานของการกระทำไม่ว่าจะเป็นความเชื่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งพิธีกรรมในสังคมไทยมี 2 ประเภทคือ พิธีกรรมที่เป็นส่วนร่วมก็จะมีแบบแผนการกระทำที่คล้ายคลึงกันทั้งประเทศ และพิธีกรรมเฉพาะท้องถิ่นก็จะมีแบบแผนการกระทำที่เป็นเอกลักษณ์

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าประเพณีและพิธีกรรมมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก เพราะพิธีกรรมจะเป็นตัวช่วยทำให้คนในสังคมได้บรรลุเป้าหมายในสิ่งที่ต้องการ

นอกจากนี้ ผู้วิจัย ได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาประเพณีการไหว้เจ้าปู่กุศเป่ง อำเภอโพธารอง จังหวัด ร้อยเอ็ด สรุปได้ดังนี้

สุเทพ สุนทรเกษม (2511) ศึกษาเรื่องผีปูดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า ผีปูดเป็นวิญญาณ บรรพบุรุษประจำหมู่บ้านที่ไม่อาจกำหนดที่มาได้ แต่เชื่อว่าเป็นบรรพบุรุษของชาวบ้านทุกคน ทำหน้าที่คุ้มครองอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับหมู่บ้านและสามารถดลบันดาลในสิ่งต่าง ๆ ได้ตามที่มีผู้บนบาน โดยมี เจ้า เป็นสื่อกลางในการติดต่อ การเลี้ยง ผีปูดจะกระทำในเดือนหก มีการเชิญผีปูดมาเข้าทรงเพื่อตอบคำถามต่าง ๆ ตามที่ชาวบ้านต้องการทราบ ซึ่งสอดคล้องกับ

งานวิจัยของ พิสมขย แสงจันทร์เทศ (2536) ศึกษาเรื่องประเพณี พิธีกรรมที่เกี่ยวกับมเหศักดิ์ อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าชาวพนมไพรเชื่อว่ามเหศักดิ์เป็นเจ้าผีที่มีอำนาจสูงกว่าผีทุกชนิดในชุมชน ในการประกอบ พิธีกรรมจะมีผู้นำได้แก่ เทียม ซึ่งเป็นร่างทรงของมเหศักดิ์ที่สามารถติดต่อกับมเหศักดิ์ได้ ส่วนพระสงฆ์และผู้อาวุโสเป็น ผู้นำได้เฉพาะในพิธีบอกกล่าวและพิธีบำเพ็ญนั้น ด้านระยะเวลาในการประกอบพิธีกรรมจะกระทำในวันพุธแรกของเดือน หก สาเหตุที่เลือกวันพุธเพราะเชื่อว่าเป็นวันฝีกินเครื่องสังเวทบูชา มเหศักดิ์มีหน้าที่ในการดูแลรักษาบ้านเมืองให้เกิดความ สงบเรียบร้อย ป้องกันภยันตรายที่จะเกิดขึ้นกับบ้านเมืองและช่วยรักษาโรคภัยไข้เจ็บ เป็นที่ปรึกษาตลอดจนช่วยตัดสินใจ ปัญหาที่สำคัญของชีวิตได้

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ อมาวสี เถียรถาวร (2532) ศึกษาเรื่องเจ้าพ่อศรีนครเตา บทบาทและความสำคัญของการถือผีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษาบ้านเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า เจ้าพ่อศรี นครเตา เป็นผีปูดและบรรพบุรุษผู้สร้างบ้านเมืองที่เชื่อกันมาตามตำนาน มีบทบาทต่อชุมชนและวิถีชีวิตของผู้คนในระดับ ปัจเจกบุคคล ซึ่งระดับปัจเจกบุคคลพบว่า ความเชื่อมีบทบาทเป็นที่พึ่งทางใจ ส่วนในระดับชุมชนบทบาทโดยตรงคือ การ รับรองสถานภาพใหม่ของบุคคล รับรองความศักดิ์สิทธิ์ของพิธีกรรมชุมชน บทบาทแฝงคือ การควบคุมสังคม รักษา โครงสร้างสังคม

และงานวิจัยของสง่า พัฒนาชีวะพุด (2538) ได้ศึกษาเรื่องเจ้าพ่อพญาแล : ความเชื่อและพิธีกรรม พบว่า บุคคลที่ เกี่ยวข้องกับการประกอบพิธีกรรมมี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้นำกับกลุ่มผู้เข้าร่วมพิธีกรรม โดยผู้นำในพิธีกรรมได้แก่ ผู้นำ บวงสรวงดวงวิญญาณเจ้าพ่อพญาแล คนทรง (เทียม) เฒ่าเจ้า ผู้อาวุโสหรือหัวหน้าครอบครัว คนทรงถือว่าเป็นผู้ที่ มี บทบาทที่สุดด้วยสามารถติดต่อกับเจ้าพ่อพญาแลได้และจะพบปะเพื่อให้ความช่วยเหลือประชาชน ส่วนพิธีกรรมในบางพิธี เฒ่าเจ้าและผู้อาวุโสสามารถเป็นผู้นำในการประกอบพิธีได้ และผู้เข้าร่วมพิธีกรรมได้แก่ ลูกฝั่งลูกเทียมและชาวบ้านที่นับ ถือทั่วไป ลูกฝั่งลูกเทียม คือบุคคลที่ได้รับการรักษาจากคนทรงเจ้าพ่อพญาแลให้หายเจ็บไข้ได้ป่วย นอกจากนี้ความเชื่อ และพิธีกรรมเกี่ยวกับเจ้าพ่อพญาแลยังสอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ของนักมานุษยวิทยา สังคมวิทยา ที่กล่าวว่า องค์ประกอบที่เป็นปัจจัยทำให้เกิดการคงอยู่ของพิธีกรรมในสังคมเพราะมีความชัดเจน และสอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐาน ของคนในสังคมนั้น ๆ

ผลการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาประเพณีการไหว้เจ้าปู่กุศเป้ง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า อำเภอโพนทองเป็นอำเภอหนึ่งที่อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดร้อยเอ็ด โดยอยู่ห่างจากจังหวัดประมาณ 48 กิโลเมตร ชาวอำเภอโพนทองส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธและยังคงยึดถือในประเพณีฮีตสิบสองเป็นแนวปฏิบัติกันในสังคม

นอกจากนี้ชาวอำเภอโพนทอง ยังมีประเพณีการไหว้เจ้าปู่กุศเป้งเป็นประเพณีท้องถิ่นที่มีความสำคัญต่อชาวบ้านในละแวกนั้นและละแวกใกล้เคียง

ประเพณีการไหว้เจ้าปู่กุศเป้ง เป็นประเพณีที่จัดขึ้นทั้งคนไทย ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านของอำเภอโพนทองและคนไทยเชื้อสายจีนที่อาศัยอยู่ในตลาดอำเภอโพนทอง ซึ่งจะจัดงานไม่ตรงกัน รวมทั้งจะมีพิธีกรรมที่แตกต่างกัน

ทั้งนี้ประเพณีการไหว้เจ้าปู่กุศเป้ง ที่จัดโดยคนไทยที่อาศัยในอำเภอโพนทอง จะจัดที่หมู่บ้านเกษตร หมู่ 11 ตำบลแวง อำเภอโพนทอง ชาวบ้านจะเรียกประเพณีนี้ว่า งานบวงสรวงสมโภชเจ้าปู่กุศเป้ง โดยจะมีคณะกรรมการและชาวบ้านร่วมกันจัดงานในวันพุธแรกของเดือน 6 เป็นประจำทุกปี จุดประสงค์ก็เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชาวบ้าน และกำหนดจัดงานเพียงวันเดียวเท่านั้น โดยขั้นตอนและการดำเนินการประเพณีการไหว้เจ้าปู่กุศเป้งที่ หมู่บ้านเกษตร หมู่ 11 ตำบลแวง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด มีดังนี้

ก่อนวันบวงสรวง ชาวโพนทองจะร่วมกันจัดเตรียมงาน หาอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งมหรสพมาร่วมเฉลิมฉลอง เมื่อถึงวันพุธแรกของเดือน 6 คณะกรรมการจะนำเครื่องเช่นสังเวชอันประกอบด้วย เหล้า 6 ไห ไก่ 6 ตัว เต่าเป็น 6 ตัว หัวหมู 1 หัว เป็ด 1 ตัว ผลไม้ อาหารคาวหวาน ดอกไม้ธูปเทียน โดยจะเริ่มประกอบพิธีเวลาประมาณ 09.00 น. และเสร็จสิ้นพิธีกรรมประมาณ 12.00 น. โดยจะมีข้าราชการของอำเภอหรือจังหวัดมาเป็นประธานในพิธี มีเต่าเข้าจ้ำเป็นผู้ประกอบพิธี ซึ่งเต่าเข้าจ้ำจะกล่าวคำบวงสรวงและกล่าวคำถวายภัตตาหาร หลังจากบวงสรวงเสร็จแล้วจะมีการเล่นไฟเพื่อถวายสักการะแก่เจ้าปู่กุศเป้ง ด้วยเชื่อกันว่าเจ้าปู่กุศเป้งชอบเล่นการพนัน ในอดีตทุกปีของประเพณีการไหว้เจ้าปู่กุศเป้งจะมีนักการพนันเกือบทุกชนิดมารวมตัวกัน และเปิดบ่อนการพนันกันอย่างเปิดเผย แต่ปัจจุบันถูกทางการระงับ ไปคงมีเพียงแค่นี้เป็นส่วนหนึ่งของการประกอบพิธีเท่านั้น

เมื่อเสร็จสิ้นพิธีกรรมแล้ว คณะกรรมการและชาวบ้านจะร่วมกันเสี่ยงทายถึงความอุดมสมบูรณ์ในรอบปีนั้น ตลอดจนสภาพดินฟ้าอากาศ โดยจะต้มเต่าในน้ำเดือดแล้วสังเกตลักษณะของน้ำที่เดือด ถ้าน้ำเดือดแรงหรือเดือดจัด ทายว่าปีนั้นฝนจะตกตามฤดูกาล พืชพันธุ์ธัญญาหารอุดมสมบูรณ์ แต่ถ้าน้ำเดือดไม่จัดหรือเดือดไม่แรง ทายว่าปีนั้น จะแห้งแล้ง ซึ่งผลการเสี่ยงทายในครั้งนี้ปรากฏว่าน้ำเดือดจัด จึงทายว่าฝนจะต้องตกตามฤดูกาล ชาวปลาอุดมสมบูรณ์ ซึ่งถือว่าเป็นอันเสร็จสิ้นพิธีกรรมโดยสมบูรณ์

ต่อจากนั้นชาวบ้านจะนำเครื่องเช่น ไหว้และเต่าที่ต้มมาแจกจ่ายรับประทานร่วมกัน รวมทั้งมีการแสดงมหรสพต่าง ๆ มากมาย ทั้งหมอลำ กลองยาว การจุดบั้งไฟ ซึ่งมหรสพนี้มักได้รับความอนุเคราะห์มาจากผู้ที่มาบนบานขอสิ่งต่าง ๆ จากเจ้าปู่กุศเป้ง และได้สมความปรารถนา รวมทั้งผู้ที่มีความเลื่อมใสศรัทธาในเจ้าปู่กุศเป้งก็จะร่วมทำบุญและจัดมหรสพในวันนั้นเช่นกัน

สำหรับเผ่าเข้าจ้ ผู้ประกอบพิธีกรรมและผู้ที่ชาวบ้านเชื่อว่าสามารถติดต่อกับเจ้าปู่กุเป้งได้นั้น จากการสอบถาม ลุงเลื่อน พลະສຸ ເຜົ່າເຂົ້າຈ້າຄົນປັຈຸບັນ ໄດ້ຄວາມວ່າ ລຸ່ງເລື່ອນໄດ້ຮັບຄັດເລືອກໃຫ້ເປັນຜູ້ຄູແລສາດເຜົ່ານີ້ແທນລຸ່ງໂບ ພຣມເຢື່ມ ເຜົ່າເຂົ້າຈ້າຄົນເດີມ ທີ່ໄດ້ເສຍຊີວິດລຸ່ງ ສິ່ງການເປັນເຜົ່າເຂົ້າຈ້ານັ້ນເຂົ້າປູ່ກູດເປິ່ງຈະເປັນຜູ້ເລືອກເອງ ດ້ວຍຄົນ ໆ ນັ້ນຈະຕ້ອງເປັນຄົນ ໂປນທອງດ້ວຍຄຳເນີດ ແລະໃນແຕ່ລະຜູ້ບ້ານຈະຄັດເລືອກຕົວແທນຂອງຜູ້ບ້ານມາ 1 ຄົນ ຈາກນັ້ນຕົວແທນແຕ່ລະຜູ້ບ້ານຈະມາ ປະຊຸມພ້ອມກັນທີ່ບໍລິເວນສາດເຂົ້າປູ່ກູດເປິ່ງເພື່ອຈັບຊາກທີ່ຄະນະກຣມການຈັດໃຫ້ ໃຄຣໄດ້ເບຣ໌ 1 ຜູ້ນັ້ນຈະໄດ້ຮັບເລືອກໃຫ້ເປັນ ຜູ້ຄູແລສາດແລະຕ້ອງເປັນເຜົ່າເຂົ້າຈ້າໄປທຸລອດຊີວິດ ສິ່ງການເລືອກເຜົ່າເຂົ້າຈ້າຄົນໃໝ່ຈະກະທຳໄດ້ຄືຕໍ່ເມື່ອຄົນເກ່າໄດ້ເສຍຊີວິດລຸ່ງແລ້ວ (ເລື່ອນ ພລະສຸ, ສັມພາຍຸນ)

ເມື່ອໄດ້ຮັບຄັດເລືອກແລ້ວເຜົ່າເຂົ້າຈ້າຈະຕ້ອງຫາໄມ້ໄຟແກ່ ໆ ທີ່ມີຄວາມຍາວຂາດສອງສ່ວນຂວາຂອງຕົນແລ້ວນຳມາໄວ້ປະຈຳທີ່ ສາດເຂົ້າປູ່ກູດເປິ່ງ ເພື່ອໃຫ້ເປັນເຄື່ອງມືໃນການເສຍຫາຍໃຫ້ແກ່ຜູ້ທີ່ມາສັກກະແລະສອບຄວາມເຣື່ອງຕ່າງ ໆ ຈາກເຂົ້າປູ່ກູດເປິ່ງ ດ້ວຍຜ່ານ ເຜົ່າເຂົ້າຈ້າ ອັນຄືເປັນເນື້ອທີ່ທີ່ສຳຄັນອີກປະການໜຶ່ງ

ທັງນີ້ຄຳຄຳທີ່ຄຳນັ້ນຈະເນັ້ນເລພະຄຳຕອບທີ່ວ່າ ໃໝ່ ໄດ້ ໄມ່ໃໝ່ ຫຼື ໄມ່ໄດ້ ເທົ່ານັ້ນ ເຊັ່ນ ໃນສ່ວນທີ່ມີການສອບນັກຮຽນ ມັກຈະກຣບໄຫວ້ເຂົ້າປູ່ກູດເປິ່ງແລະໃຫ້ໄມ້ຂອງເຜົ່າເຂົ້າຈ້າເປັນການເສຍຫາຍວ່າຕົນຈະສາມາດສອບໄດ້ຫຼືໄມ່ ແລະເຂົ້າປູ່ກູດເປິ່ງຈະ ຕອບຜ່ານໄມ້ເສຍຫາຍນີ້ ສິ່ງຖ້າສອບຄວາມແລ້ວ ໄດ້ຕາມທີ່ຂໍໄມ້ເສຍຫາຍຈະຍາວອອກມາກວ່າເດີມເຢື່ອນເຫັນໄດ້ຊັດເຈນ ແຕ່ຖ້າໄມ່ໄດ້ ຕາມທີ່ຂໍໄມ້ເສຍຫາຍຈະມີຄວາມຍາວເທົ່າເດີມ ການເສຍຫາຍນີ້ສາມາດກະທຳໄດ້ທຸກວັນແລະທຸກເວລາ ຍົກເວັ້ນວັນພຣະດ້ວຍຊາວບ້ານ ເຮືອເຜົ່າເຂົ້າປູ່ກູດເປິ່ງຈະໄມ່ລິງສຄິດທີ່ສາດ ນອກຈາກນີ້ເຜົ່າເຂົ້າຈ້າຍັງມີເນື້ອທີ່ຄຳວ່າຄຳວາຍຄັດຕາຫາທີ່ມີຄົນນຳມາແກ້ບັນ ແລະທີ່ ສຳຄັນຄືເປັນຜູ້ປະກອບພິຣິກຣມໃນວັນງານປະເພນີໄຫວ້ເຂົ້າປູ່ກູດເປິ່ງ (ໂບ ພລະເຢື່ມ, ສັມພາຍຸນ)

ນອກຈາກຈະມີປະເພນີການໄຫວ້ເຂົ້າປູ່ກູດເປິ່ງທີ່ຈັດດ້ວຍຄົນໄທທີ່ ຜູ້ບ້ານເຄຍຕຣ ຜູ້ 11 ດຳບລແງ ແລ້ວ ຍັງມີປະເພນີ ການໄຫວ້ເຂົ້າປູ່ກູດເປິ່ງຂອງຄົນໄທເຮືອສາຍຈີນ ທີ່ຈະຈັດຂຶ້ນທີ່ສາດແຫ່ງໃໝ່ ບໍລິເວນຕາດອຳເຄອໂປນທອງແລະຮືກ ສາດເຂົ້າປູ່ກູດເປິ່ງ ນີ້ວ່າ ສາດເຂົ້າປູ່ກູດເປິ່ງ ຄະນະກຣມການແລະຊາວຕາດອຳເຄອໂປນທອງຈະຮ່ວມກັນຈັດງານໃນວັນທີ່ 6-10 ຂອງເດືອນຮັນວາຄມ ເປັນປະຈຳທຸກປີ ຮ່ວມ 5 ວັນ 5 ຄືນ ສິ່ງຖ້າຈະໄມ່ຕ້ອງກັບພິຣິກຣມທີ່ຈັດຂຶ້ນທີ່ຜູ້ບ້ານເຄຍຕຣ ແຕ່ຈຸດປະສຸງຄ່ອງການຈັດງານຂອງທັງ ສອງຊຸມຊົນຈະເມື່ອນກັນຄືເພື່ອເປັນສິຣິມຄລແກ່ຕົນເອງ ແລະຄຣອບຄຣັວ

ໃນປະເພນີການໄຫວ້ເຂົ້າປູ່ກູດເປິ່ງຂອງຄົນໄທເຮືອສາຍຈີນນີ້ຈະເນັ້ນພິຣິກຣມແບບຄົນຈີນ ຄືຈະເປັນການໄຫວ້ແບບ ໄຫວ້ເຂົ້າ ໄມ່ມີການກຳນົດເຄື່ອງເຊັ່ນໄຫວ້ ຂຶ້ນອຸ່ກັບຄວາມສະດວກຂອງຜູ້ຮ່ວມພິຣິກຣມ ໄມ່ມີເຜົ່າເຂົ້າຈ້າ ເປັນຜູ້ປະກອບ ພິຣິກຣມ ໄມ່ມີເຮືອການເສຍຫາຍ ແລະໄມ່ມີການເລ່ນການພັນປະກອບພິຣິເຊັ່ນພິຣິກຣມຂອງໄທ ມຣສພທີ່ຈັດແຂງໃນງານ ສ່ວນໃຫຍ່ຈະເປັນການແຂງຈິ້ວ ຊາຍພາຍນັກ ແລະມີເລິກ ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມພິຣິກຣມມັກເປັນຄົນໄທເຮືອສາຍຈີນ

ຈາກການສຶກສາປະເພນີການໄຫວ້ເຂົ້າປູ່ກູດເປິ່ງ ອຳເຄອໂປນທອງ ຈັງຫວັດຮ້ອຍເອັດ ພົບວ່າ ເນື້ອທີ່ຂອງປະເພນີການໄຫວ້ເຂົ້າ ປູ່ກູດເປິ່ງ ທີ່ມີຕໍ່ຊາວໂປນທອງ ດ້ວຍເພື່ອທີ່ຜູ້ບ້ານເຄຍຕຣ ຜູ້ 11 ດຳບລແງ ອຳເຄອໂປນທອງ ຈັງຫວັດຮ້ອຍເອັດ ມີດັ່ງນີ້

1. ສ້າງຄວາມຮັກຄວາມສາມັກຄີໃຫ້ເກີດຂຶ້ນໃນຊຸມຊົນ ດ້ວຍຊາວອຳເຄອໂປນທອງໄມ່ວ່າຈະເປັນຄົນໄທ ຫຼືຄົນໄທເຮືອສາຍ ຈີນ ເມື່ອຄຳນຳກຳນົດວັນຈັດງານສມໂກຊບວງສຣວງຫຼືຮ່ວມໄຫວ້ເຂົ້າ ທຸກຄົນຕ່າງມາຮ່ວມກັນຈັດງານຮ່ວມພ້ອມພ້ອມແລະເມື່ອເສຣັງ ສິ່ງງານແລ້ວຈະເລິມຈລຸ່ງຮ່ວມກັນ ຮ່ວມທັງຈັດຫາມຣສພຕ່າງ ໆ ມາຮ່ວມໃນພິຣິກຣມ

2. เป็นที่พึงทางจิตใจ ด้วยชาวอำเภอโพนทองเชื่อว่าเมื่อประกอบพิธีกรรมแล้วจะเกิดความเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง ครอบครัว และสังคม

3. การให้คำทำนายแก่ชุมชนโดยเฉพาะผู้ที่มิอาจหลีกเลี่ยงกรรมที่จะได้รับรู้เรื่องความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ ัญญาหาร และปริมาณน้ำฝนล่วงหน้าก่อนฤดูทำนา

และด้านความเชื่อของชาวอำเภอโพนทอง ที่มีต่อประเพณีการไหว้เจ้าปู่กุศเป้ง รวมทั้งความเชื่อที่มีต่อเจ้าปู่กุศเป้ง มีดังนี้

1. การประกอบพิธีกรรมไม่ว่าจะเป็นการบวงสรวงของคนไทยที่หมู่บ้านเกษตร หรือประเพณีการไหว้เจ้าของ คนไทยเชื้อสายจีน ที่ตลาดอำเภอโพนทอง ต่างเชื่อกันว่า เมื่อประกอบพิธีกรรมหรือทำพิธีบวงสรวงเจ้าปู่กุศเป้งแล้ว จะ ก่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง ครอบครัว และชาวอำเภอโพนทอง บ้านเมืองจะอยู่เย็นเป็นสุข เกิดความอุดมสมบูรณ์ ในพืชพันธุ์ัญญาหาร

2. เจ้าปู่กุศเป้งได้เป็นที่พึงทางใจให้แก่ชาวอำเภอโพนทองมาช้านาน ดังที่ นายสมพงษ์ โพธิ์ธิกะ เจ้าของร้านรุ่ง พงษ์ ในอำเภอโพนทองกล่าวว่า นับถือและศรัทธาเจ้าปู่กุศเป้งมานับตั้งแต่ที่ได้มาอยู่ที่อำเภอนี้ เพราะทุกครั้งที่มาขอหรือบน บานสิ่งใดกับเจ้าปู่กุศเป้ง มักจะได้ตามที่ขอเสมอ (สมพงษ์ โพธิ์ธิกะ, สัมภาษณ์) เช่นเดียวกับ นายสุริยัน ทองสา คำ ข้าราชการในอำเภอโพนทองที่กล่าวว่า จะมาร่วมงานบวงสรวงเป็นประจำทุกปี ด้วยมีความเชื่อและมีความศรัทธาเพราะเมื่อ บนบานขอสิ่งใดกับเจ้าปู่กุศเป้ง มักได้ตามที่ขอทุกครั้ง (สุริยัน ทองสา คำ, สัมภาษณ์)

3. ชาวอำเภอโพนทองเชื่อว่า เจ้าปู่กุศเป้งจะเป็นผู้ที่รักษาศรีสนธิปาในบริเวณศาลให้คงอยู่ เพราะสังเกตได้ว่า บริเวณรอบ ๆ ศาลเจ้าปู่กุศเป้งยังคงอุดมไปด้วยต้นไม้ในบริเวณศาลที่มีอายุมากกว่าร้อยปี และจากการสอบถามผู้มาร่วมงาน ได้รับคำตอบเป็นเสียงเดียวกันว่าไม่มีใครกล้าตัดไม้ในบริเวณศาลเจ้าปู่กุศเป้ง ด้วยเกรงว่าจะเกิดเหตุภัยพิบัติกับตนเองและ ครอบครัว ด้วยทุกคนเชื่อว่าต้นไม้บริเวณศาลเจ้าปู่กุศเป้ง เจ้าปู่กุศเป้งจะเป็นผู้ดูแลรักษา หากใครลักลอบตัดไม้ มักจะเกิด สิ่งไม่ดีแก่ตนเองและครอบครัว แต่หากไม้นั้นล้มมาเองแล้วต้องการนำไปใช้ประโยชน์ก็สามารถมาขอที่ศาลเจ้าปู่กุศเป้งได้ ดังเช่นที่เจ้าอาวาสวัดนิคมคณาราม ที่มาขอไม้จากเจ้าปู่กุศเป้งไปสร้างกุฏิให้พระ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้บริเวณศาลเจ้าปู่กุศเป้ง กลายเป็นแหล่งอนุรักษ์ต้นไม้ให้ไปโดยปริยาย

การศึกษาครั้งนี้ พบว่า ผลการศึกษาประเพณีการไหว้เจ้าปู่กุศเป้ง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด : การวิเคราะห์ เชนท์ที่นิยม สอดคล้องกับเอกสารที่ศึกษา ที่กล่าวว่า ประเทศไทยมักจะมีพิธีกรรมเป็นส่วนหนึ่งเพื่อเป็นหลักประกัน ความมั่นคงทางจิตใจ และเมื่อประกอบพิธีกรรมแล้วจะช่วยสร้างความเป็นสิริมงคลแก่ตน โดยพิธีกรรมจะมีบทบาทในการ สร้างความศรัทธา ความเชื่อมั่น และความรู้สึกร่วมกัน (วิชากรณ์ แสงมณี 2525: 1) นอกจากนี้ผลการศึกษายังสอดคล้อง กับงานวิจัยของของสุเทพ สุนทรเกสัช (2511) อมาวสี เถียรถาวร (2532) และสง่า พัฒนชีวะพูล (2538) ที่กล่าวถึงความเชื่อ และหน้าที่ของผีปู่ตาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ว่า ผีปู่ตาจะเป็นผีบรรพบุรุษ ที่มีบทบาทเป็นที่พึงทางใจ สามารถลด บันดาลในสิ่งต่าง ๆ ได้ตามที่บนบาน และผีปู่ตานั้นยังคอยช่วยดูแลรักษาบ้านเมืองให้เกิดความสงบสุขในสังคม การเลี้ยงผีปู่ ตามักจะกระทำกันในพุทธแรกของเดือนหก

ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า เจ้าปู่กุศเป่ง คือผีปู่ตามความเชื่อของคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้วยเจ้าปู่กุศเป่งเป็นที่พึ่งทางใจให้แก่ชาวอำเภอโพนทองที่มีความเชื่อ ความศรัทธา รวมทั้งเจ้าปู่กุศเป่งยังทำหน้าที่ในการดูแลรักษาบ้านเมืองให้มีความสงบสุข ช่วยพิทักษ์ป่าไม้ในบริเวณศาลให้คงอยู่ ซึ่งลักษณะความเชื่อและหน้าที่ดังกล่าวของเจ้าปู่กุศเป่งเป็นลักษณะเดียวกันกับผีปู่ตามความเชื่อของคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นอกจากนี้ประเพณีการไหว้เจ้าปู่กุศเป่ง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด : การวิเคราะห์เชิงหน้าที่นิยม ยังมีความสอดคล้องกับทฤษฎีหน้าที่นิยมทางสังคมวิทยา มานุษยวิทยา ที่ว่าสิ่งที่มนุษย์ยึดถือหรือปฏิบัติจะเป็นสิ่งที่มีหน้าที่ มีประโยชน์ ถ้าสิ่งใดไม่มีประโยชน์หรือไม่มีความหมาย สิ่งนั้นจะสูญหายหรือถูกยกเลิกไป

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาค้นคว้า พบว่า ประเพณีการไหว้ศาลเจ้าปู่กุศเป่ง จะกระทำพิธีโดยชุมชน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มคนไทยที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเกษตร หมู่ 11 ตำบลแวง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด และกลุ่มคนไทยเชื้อสายจีน ที่อาศัยอยู่ในตลาดอำเภอโพนทอง ซึ่งการจัดประเพณีการไหว้เจ้าปู่กุศเป่งที่หมู่บ้านเกษตรนั้นจะจัดขึ้นในวันพุธแรกของเดือนหกของทุกปี โดยจะเรียกประเพณีนี้ว่า งานสมโภชบวงสรวงเจ้าปู่กุศเป่ง และจะจัดงานเพียงวันเดียว โดยขั้นตอนในการประกอบพิธีกรรมจะเน้นพิธีกรรมแบบไทย มีเจ้าพิธีคือ เฒ่าเข้าจำ เป็นผู้ประกอบพิธีและเป็นสื่อกลางในการติดต่อกับเจ้าปู่กุศเป่ง รวมทั้งมหรสพที่นำมาแสดงจะเป็นประเภทหมอลำ

ส่วนประเพณีการไหว้เจ้าปู่กุศเป่งของคนไทยเชื้อสายจีน จะจัดระหว่างวันที่ 6-10 ธันวาคมของทุกปี รวม 5 วัน 5 คืน คนไทยเชื้อสายจีนจะเรียกศาลเจ้าปู่กุศเป่งนี้ว่า ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง การประกอบพิธีกรรมจะเน้นการเซ่นไหว้แบบประเพณีจีน คือ การไหว้เจ้า ไม่ต้องมีเจ้าพิธีเป็นสื่อกลางในการติดต่อ และมหรสพจะเน้นการแสดงงิ้วเป็นหลัก

อย่างไรก็ตามประเพณีการไหว้ศาลเจ้าปู่กุศเป่งของทั้ง 2 กลุ่ม ต่างมีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือ ต้องการความเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง ครอบครัว และสังคม อันแสดงให้เห็นถึงความเชื่อที่ชาวอำเภอโพนทองมีต่อประเพณีการไหว้เจ้าปู่กุศเป่ง รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงหน้าที่ของประเพณีที่มีต่อสังคมของชาวอำเภอโพนทอง จนทำให้เป็นประเพณีท้องถิ่นที่มีชื่อเสียงในจังหวัดร้อยเอ็ด

ประเพณีการไหว้เจ้าปู่กุศเป่ง มีหน้าที่ต่อสังคมของชาวอำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้

1 สนับสนุนความสามัคคีให้เกิดขึ้นในสังคม ด้วยทุกคนจะรับรู้ร่วมกันว่าวันพุธแรกของเดือนหกของทุกปีจะเป็นวันสมโภชบวงสรวงเจ้าปู่กุศเป่ง ดังนั้นทุกคนจะมาช่วยกันจัดงานอย่างพร้อมเพรียง พร้อมทั้งมีการจัดหมอลำมารวมเฉลิมฉลองกันภายในงาน ซึ่งถือว่าเป็นการทำบุญอย่างหนึ่ง

2 ด้านจิตใจ ผู้เข้าร่วมในประเพณีการไหว้เจ้าปู่กุศเป่ง เชื่อว่าเมื่อประกอบพิธีกรรมแล้วตนเอง ครอบครัว จะเกิดความเป็นสิริมงคล มีความสุขกาย สุขใจ ทำมาหากินได้เจริญรุ่งเรือง ดังที่ได้สอบถามผู้ที่มาร่วมพิธีพบว่า มักเป็นบุคคลที่ได้ประกอบพิธีกรรมมาอย่างต่อเนื่องหลายปี และยังมีการชักชวนบุคคลในครอบครัวให้เข้ามาเข้าร่วมพิธีกรรมด้วย

3 ด้านการทำนายเรื่องความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ธัญญาหาร โดยเฉพาะผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งผู้ที่มาร่วมพิธีกรรมนอกจากจะมีความเชื่อและความศรัทธาในเจ้าปู่กุศเป้งแล้ว ยังต้องการทราบผลของการเสี่ยงทายจากการต้มเต่า และเชื่อว่าในปีนั้นพืชพันธุ์ธัญญาหารจะเป็นไปตามผลของการเสี่ยงทาย

4 แสดงออกถึงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณที่ช่วยรักษาย่านเมืองให้เกิดความสงบสุขและความร่มเย็น รอดพ้นจากภัยอันตราย ด้วยความเชื่อและความศรัทธานี้เองที่ทำให้ชาวบ้านช่วยกันอนุรักษ์และรักษาประเพณีนี้ให้คงอยู่สืบไป ความเชื่อของชาวอำเภอโพธารอง ที่มีประเพณีการไหว้เจ้าปู่กุศเป้ง มีดังนี้

1 เชื่อว่าเมื่อประกอบพิธีกรรมแล้วจะเกิดความเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว ด้วยชาวบ้านมีความเคารพและศรัทธาต่อเจ้าปู่กุศเป้งมาเป็นเวลานาน

2 เชื่อว่าเมื่อประกอบพิธีกรรมแล้วจะเกิดความสงบสุขในบ้านเมือง เพราะเจ้าปู่กุศเป้งจะช่วยป้องกันเหตุเภทภัยต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น ด้วยชาวบ้านเชื่อว่าเจ้าปู่กุศเป้งเปรียบเสมือนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวอำเภอโพธารองที่จะพิทักษ์ปกป้องและคุ้มครองให้คนในสังคมอยู่เย็นเป็นสุข ดังจะเห็นว่าเมื่อถึงวันพุธแรกของเดือนหก ชาวโพธารองจะร่วมแรงร่วมใจในการจัดพิธีกรรมกันอย่างพร้อมเพรียงตามความเชื่อที่มีมานานจนกลายเป็นประเพณีท้องถิ่น

3 เชื่อว่าเมื่อประกอบพิธีกรรมแล้ว เจ้าปู่กุศเป้งจะคลันดาลให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ทางด้านพืชพันธุ์ธัญญาหารและความอุดมสมบูรณ์เรื่องน้ำได้ ดังจะพบมีพิธีเสี่ยงทายในการประกอบพิธีกรรมและถือว่าเป็นส่วนความสำคัญส่วนหนึ่งของพิธีกรรม เพราะชาวบ้านโดยส่วนใหญ่จะเชื่อในผลการทำนายที่เกิดขึ้นในแต่ละปี

4 เชื่อว่าเจ้าปู่กุศเป้งเป็นผู้พิทักษ์รักษาป่าไม้ในบริเวณศาล จากสังเกต บริเวณศาลเจ้าปู่กุศเป้งยังคงมีต้นไม้ขนาดใหญ่ที่มีขนาดใหญ่และมีอายุนับร้อยปีเป็นจำนวนมาก เพราะทุกคนเชื่อว่าหากใครลักลอบตัดไม้ในบริเวณศาลเจ้าปู่กุศเป้ง จะเกิดสิ่งที่ไม่ดีต่อตนเองและครอบครัว ดังนั้นบริเวณศาลเจ้าปู่กุศเป้งจึงยังคงมีแต่ต้นไม้ที่มีขนาดใหญ่อยู่เป็นจำนวนมาก

5 ชาวบ้านมีความศรัทธาและมีความเชื่อต่อเจ้าปู่กุศเป้งเป็นอย่างมาก เพราะทุกครั้งที่ต้องการสิ่งใดหรือมีปัญหาใด มักจะขอให้เจ้าปู่กุศเป้งช่วยหรือคลันดาลสิ่งต่าง ๆ ให้ โดยจะให้เต่าเข้าจ้ำเป็นสื่อกลางในการติดต่อเจ้าปู่กุศเป้งและเสี่ยงทายจากไม้เสี่ยงทาย และหากจะได้ในสิ่งที่ปรารถนา ไม้เสี่ยงทายจะยาวกว่าเดิม แต่ถ้าไม่ได้สิ่งที่ปรารถนา ไม้เสี่ยงทายจะมีความยาวเท่าเดิม

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาประเพณีการไหว้ศาลปู่กุศเป้ง อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด: การวิเคราะห์เชิงหน้าที่นิยม ถือได้ว่าเป็นการศึกษาประเพณีความเชื่อที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของคนในอำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด เท่านั้น ดังนั้นจึงควรที่ได้มีการศึกษาประเพณีความเชื่อที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของคนในท้องถิ่นอื่น ๆ โดยอาจจะเป็นการศึกษาเปรียบเทียบในส่วนที่เหมือนกันและต่างกัน ทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบถึงแนวร่วมทางวัฒนธรรมความเชื่อที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของสังคมทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

References/เอกสารอ้างอิง

- กิ่งแก้ว อัดถากร. 2520. **คติชนวิทยา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- จำนง ดิวัฒน์สิทธิ์. 2533. **ประวัติและแนวคิดทางสังคม**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิพนธ์ สุขสวัสดิ์. 2521. **วรรณคดีเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิมพ์เนศ.
- บรรพต วีระชัย. 2524. **สังคมวิทยา มานุษยวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- บุญ ศรีบุญรัตน์. สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2540.
- ใบ พลเยี่ยม. สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2540
- ประจักษ์ สายแสง. 2527. การวิจัยวัฒนธรรมพื้นบ้านโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงธรรมชาตินิยม. **รวมบทความทางวิชาการ บางเรื่องในการสัมมนาทางวิชาการ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก**.
- ประมวล คิดกินสัน. ม.ป.ป. **คติชาวบ้าน การศึกษาในด้านมานุษยวิทยา**. ม.ป.ท.
- ผ่องพันธ์ มณีรัตน์. 2525. **มานุษยวิทยากับการศึกษาคติชาวบ้าน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- พิสมัย แสงจันทร์เทศ. 2536. ประเพณี พิธีกรรมที่เกี่ยวกับมหะศักดิ์ อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด. **ปริญญาานิพนธ์ ไทยคดีศึกษา (เน้นมนุษยศาสตร์) มหาวิทยาลัยสารคาม**.
- ภิญโญ จิตต์ธรรม. 2522. **คติความเชื่อ**. สงขลา : โรงพิมพ์มงคลการพิมพ์.
- วิจิตร ขอนยาง. 2532. **การศึกษาประเพณีจากวรรณกรรมพื้นบ้านอีสาน**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์
- วิชากรณ์ แสงมณี. 2525. **ประเพณีและกฎหมาย**. กรุงเทพฯ: เดือนสยามการพิมพ์.
- วิเชียร ทิพมูล. สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2540.
- สง่า พัฒนชีวะพล. 2538. เจ้าพ่อพญา : ความเชื่อและพิธีกรรม. **ปริญญาานิพนธ์ไทยคดีศึกษา (เน้นสังคมศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**
- สมใจ สมเพชร. 2530. ปรีสนาและภายิตจากบ้านจัดสรรตำบลสามเงา อำเภอสางเา จังหวัดตาก: การวิเคราะห์เชิงหน้าที่นิยม **ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก**.
- สุพัตรา สุภาพ. 2525. **สังคมและวัฒนธรรม ค่านิยม ครอบครั้ว ศาสนา ประเพณี**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุเทพ สุนทรเกสัช. 2511. **สังคมวิทยาหมู่บ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. พระนคร. สยามคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- สุริยัน ทองสาคำ. สัมภาษณ์, 28 เมษายน 2541.
- อนุমানราชชน, พระยา. 2505. การศึกษาเรื่องประเพณี. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองธรรม.
- อมรรัตน์ ชัยรัตน์. 2531. วรรณกรรมประกอบประเพณีลุ่มไฟของชาวจีนไหหลำในพิษณุโลก: การวิเคราะห์ในแนวหน้าที่นิยม. **ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก**.
- อมาวสี เลียรถาวร. 2532. เจ้าพ่อศรีนครเตา : บทบาทและความสำคัญของการถือผีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษา บ้านเมืองเตา ตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร**.

อุทัย หิรัญโต. 2519. **สังคมวิทยาประยุกต์**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์

อานนท์ อากาภิรม. 2525. **สังคมวัฒนธรรมและประเพณี**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์

สัมภาษณ์

ไบ พลเยี่ยม. สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2540.

สมพงษ์ โพธิ์ธิกะ. สัมภาษณ์, 28 เมษายน 2541.

สุพรม พลเยี่ยม. สัมภาษณ์, 28 เมษายน 2541.

สุริยัน ทองสา คำ. สัมภาษณ์, 29 เมษายน 2541.

เลื่อน พลละสุ. สัมภาษณ์, 28 เมษายน 2541.